

ПОКАЗАТЕЛИ НА ЗДРАВСТВЕНАТА СОСТОЈБА НА НАСЕЛЕНИЕТО – ЗНАЧЕЊЕ, ЕВИДЕНТИРАЊЕ И УПОТРЕБА, МЕСТО И УЛОГА НА ЛЕКАРИТЕ

Проф. д-р Драган Даниловски
danilovski_d@yahoo.com

Индикаторите на здравствената состојба и важноста на нивната употреба во дневната пракса

- Здравствените информации, несомнено, имаат голема социјална, политичка и економска важност.
- Да се имаат релевантни информации, тоа значи да се има основа за навремено известување, основа за акција и предуслови за успех. Значи, треба да се произведат и употребат адекватни информации за **здравствениот статус, здравствените ризици и здравствените исходи**, со цел за воспоставување приоритети.

- Здравствените информации би требало да се корисни и лесно достапни на сите потенцијални корисници во секој момент, од давателите на здравствените услуги до општата јавност.
- Здравствените индикатори, како агрегирани здравствено статистички податоци, претставуваат **мерни инструменти** во овој процес и заради оваа дефиниција, развојот и имплементацијата на основен сет на здравствени индикатори на сите нивоа (јавно здравство и болничко ниво) мора да бидат приоритетна активност на здравствените реформи.

- **Индикаторите** играат корисна улога во:
 - **истакнување на проблемите;**
 - **идентификување на трендови и придонесување кон процесот на поставување приоритети, формулирање политики и**
 - **евалуација и мониторинг на прогресот.**
- Најважно е што индикаторите може да помогнат да се поедностави комплексниот спектар на информации во врска со здравјето, животната средина и поврзаниот развој. Во оваа смисла, тие се важни за информирање на јавноста и носителите на одлуки за клучните здравствени и проблеми на средината, како и за потребните активности за справување со нив.

ЗДРАВЈЕ 2020 (HEALTH 2020): ЕВРОПСКА ПОЛИТИКА ЗА ЗДРАВЈЕ И БЛАГОСОСТОЈБА

- „Здравје 2020“ е продукт на еден широк
двегодишен процес на консултации ширум
Регионот и пошироко и беше усвоен од
53те земји членки на Регионот за време на
шеесет и втората сесија на Регионалниот
комитет на СЗО за Европа во септември
2012 година.

ЗДРАВЈЕ 2020 (HEALTH 2020): СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

- Унапредување на здравјето на сите и намалување на здравствените нееднаквости
- Унапредување на лидерството и партиципативното раководење за здравјето.

ЗДРАВЈЕ 2020 (HEALTH 2020): ИНДИКАТОРИ

- - Документ “H2020 - Targets and indicators” - version2 (pdf)
- - Документ “Core Health Indicators in the WHO European Region” (pdf)

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0010/277183/core-indicators-booklet-2014-ENG.pdf

„ЗДРАВЈЕ 2020“ ВО МКД

- - Документ „Процес на `Здравје 2020` на МКД, 2014 – 2015 година “ (pdf)

.....

МЕСТО И УЛОГА НА ЛЕКАРИТЕ

- **ЕВИДЕНЦИИ ВО ЗДРАВСТВОТО**
- **Закон за евиденции во областа на здравството**
 - Член 8: Индивидуални евиденции
 - Член 11, став 3: Регистри...

- **ЛОШИОТ КВАЛИТЕТ НА ПРИМАРНИТЕ ЗДРАВСТВЕНО-СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ – ОСНОВЕН ПРЕДИЗВИК ВО МКД!!!**
- Зошто?
 - Пример: ЛИПС
- Директни креатори на тие податоци се **докторите** на сите нивоа на здравствена заштита!

-
- РЕПЕРКУСИИ НА КВАЛИТЕТОТ НА ПОДАТОЦИТЕ ВРЗ ЗДРАВСТВЕНИОТ МЕНАЏМЕНТ
 - Менаџерска епидемиологија
 - Презентација...

Што е тоа менаџерска епидемиологија?

- Менаџерската епидемиологија ги користи принципите и методите на епидемиологијата за да им помогне на менаџерите да донесуваат подобро информирани ОДЛУКИ во секој од познатите функционални домени на здравствениот менаџмент:

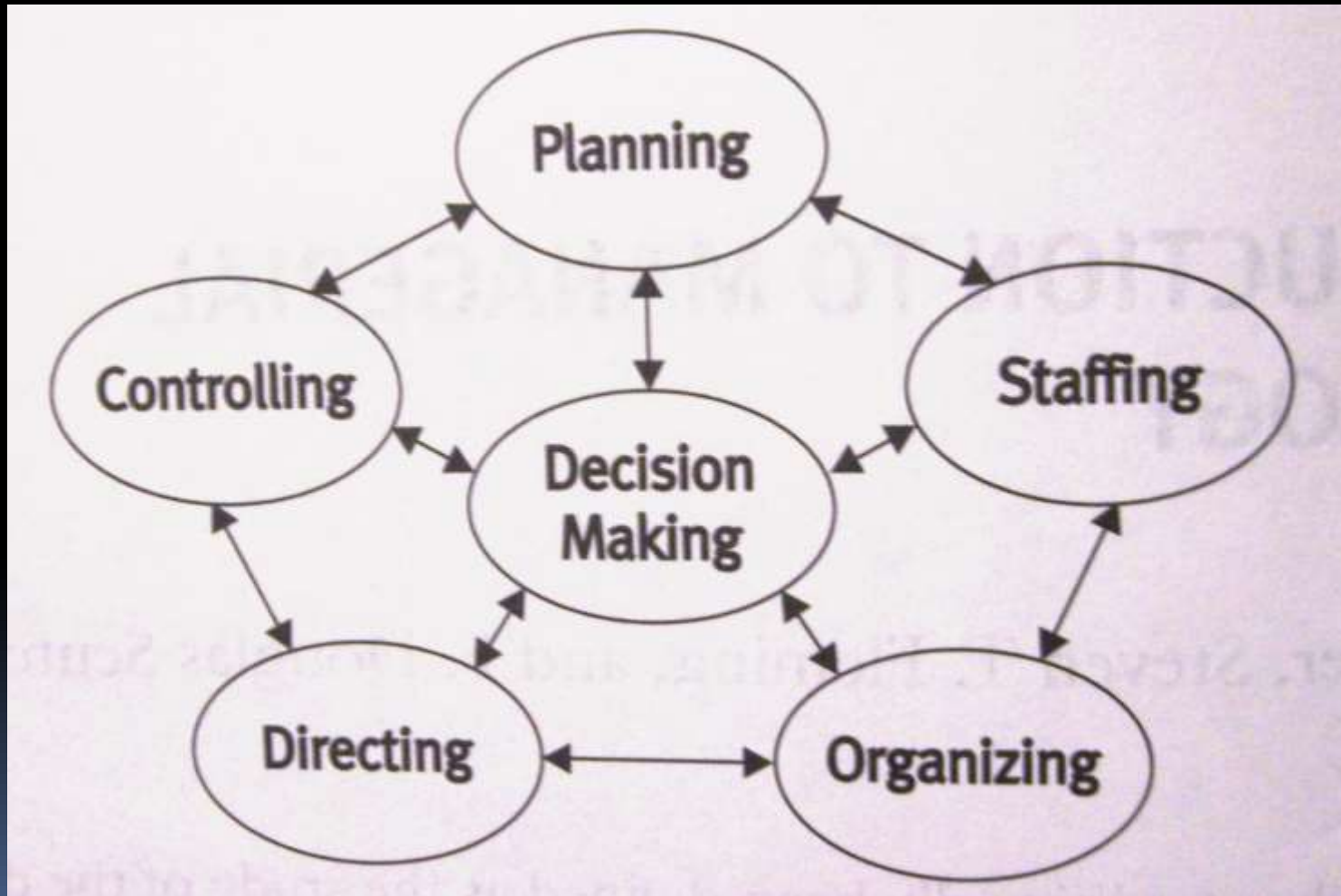
Здравствен менаџмент

Функционални домени:

- планирање,
- кадровска политика (staffing),
- организација,
- раководење и
- контрола

Во секој од овие домени здравствените менаџери мораат да донесуваат одлуки.

Сл. 1. Менаџерски функции

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА ПЛАНИРАЊЕ

- Во рамките на овој домен, се разгледуваат начините преку кои епидемиологијата се користи за поставување приоритети и цели, обезбедување базични информации и следење на прогресот во достигањето на поставените цели.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА ПЛАНИРАЊЕ

- Деф. на планирањето:
- Reddecord (1998): „Планирањето претставува систематски процес ориентиран кон иднината за определување на насоката, поставување на целта и преземање на активности за постигнување на таа цел“.

План

- Тој ја опишува целта која организацијата треба да ја постигне и начините за постигнување на позитивни ефекти.
- Без план менаџерот нема да знае што да направи за да ја постигне целта, како да постигне тековни резултати и кога е постигнат финалниот резултат.

План = 5 компоненти

- **Крајни цели**: спецификација на посакуваните цели;
- **Средства**: селекција на политики, програми и практични процедури со чија помош целите треба да се достигнат;
- **Ресурси**: определување на типовите и количината на потребните ресурси, начините за нивно обезбедување и нивната алокација според активностите;
- **Имплементација**: дизајн и организација на процедурите за донесување одлуки, за планот да може да биде спроведен;
- **Контрола**: дизајн на процедурата за антиципирање или детекција на грешките во планот или промашувањата во планот и за превенирање или коригирање на проблемите на континуирана основа.

Видови на планирање

- **Институционално планирање** - Теоретски сите имаат интерес за најдобар успех на институцијата.
- **Комунално здравствено планирање** - вклучува многу институции и организации, секоја со сопствени интереси и агенди. Предизвик претставува да се хармонизираат одделните планови за да се прилагодат кон единствена цел.

Нивоа на планирање

- Стратешко
- Оперативно
- Тактичко
- Проектно или програмско
- Контингентно

I. Стратешко планирање

- **Визија**: јасна идентификација на најуспешниот поглед врз организацијата на најдолг период;
- **Мисија**: кондензирана или концизна намена на организацијата и причините за нејзиното постоење;
- **Намери**: широки изјави за достигнувањата што се бараат заради исполнување на мисијата на организацијата
- **Цели**: специфични мерливи резултати поврзани за декларираниите намери.

• Визија (1)

- Да претпоставиме дека визијата на здравствената организација е да биде признаена за квалитетот на здравствената заштита, едукацијата и науката.
- „Квалитетот“ на здравствената заштита е недефинирана карактеристика за која постојат одредени епидемиолошки мерки, како што се: леталитет или стапки на морталитет стандардизирани според ризикот.

• Визија (2)

- Од друга страна, на пример, со визијата може да се замисли „да им се помага на луѓето да преземат одговорност за сопственото здравје преку активно промовирање на добро здравје и самоисцелување“ (Duncan, Ginter и Swayne, 1995).
- Тука основата за доброто здравје ја претставува широката епидемиолошка литература која ги идентификува **ризик-факторите** како што се диетата, пушењето и други корисни или штетни однесувања.

• Мисија

- Да претпоставиме дека мисијата на организацијата прокламира интерес за унапредување на здравствениот статус кај популацијата во дефинирана географска област.
- Зацртаната мисија претпоставува дека унапредувањето на здравствениот статус во една географска област може да се мери со помош на епидемиолошките мерки како што се стапките на морталитетот и морбидитетот.

•Намери и цели

- Намерите и целите би можеле специфично да се дефинираат со епидемиолошки термини, како на пример, намалување на неонаталната смртност, стапките на интрахоспитални инфекции, хируршки морталитетни стапки прилагодени на ризик за кардиоваскуларните болести, дијагнозата на рак во раната фаза наспроти подоцнежната фаза И ТН.

II. Оперативно планирање

- Се спроведува на ниво на здравствената организација и има многу покуса временска димензија. Неговата апликација се фокусира на порутински активности, како што е планирање на персоналот заради прилагодување кон барањата врзани за сезонските варијации.

III. Тактичко планирање

- Генерално се спроведува во организацијата и се грижи за исполнување на мисијата, визијата, намерите и целите на дневна основа.

IV. Проектно или програмско планирање

- Негова апликација е дизајн и менаџмент на специфична активност, како нпр, изградба на нов капацитет или служба.
Обемот и временската рамка на овој вид планирање варира во зависност од активноста.

V. Контингентно планирање

- Планот на контингенција се однесува на можна појава на идни вонредни настани, како што се катастрофи, непланирани временски прилики, штрајкови или епидемии. Обемот е варијабилен, а временската рамка е вообичаено куса.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА РАКОВОДЕЊЕ

- Тука фокусот е на мотивацијата, водењето (leading) и комуницирањето. Се дискутира апликацијата на епид. концепти и методи во секоја од овие улоги (т.е. како познавањето на епидемиологијата може да стане **извор на моќ и кредибилитет** за здравствениот менаџер).

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА РАКОВОДЕЊЕ

motivacija, vodstvo i
komunikacija

vrabotenost.

motivirawe na lujeeto

— *motivirawe na lujeeto* —
моделот.

Епидемиологијата и лидерството

- Разлика меѓу менаџер и лидер
- во смисла на (1) супстанца и (2) акција: со други зборови, какви одлуки се носат и какви методи за имплементација на тие одлуки се користат.
- Менаџерите ги тераат луѓето да извршуваат специфични работни обврски;
- Лидерите ги мотивираат перформансите кај луѓето, што ја надминува дескрипцијата на било која работа!

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И КОНТРОЛНАТА ФУНКЦИЈА

- Тука епидемиологијата се доведува во релација со квалитетот на здр. грижа и се дискутираат разните начини со кои квалитетот може да биде проценет употребувајќи епидемиолошки мерки (Мб и Мт стапки, risk adjustment, стапки на компликации).

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И КОНТРОЛНАТА ФУНКЦИЈА

Според Duncan (1997) - поделба на:

- Оперативна контрола - се фокусира на индивидуалните перформанси или специфични процеси (нпр. буџетирање);
- Стратешка контрола - со неа се определува дали стратегијата на една здравствена организација ќе резултира со напредок во однос на декларираните цели.

Епидемиологијата и квалитетот

Процената на квалитетот има голема корист од епидемиологијата во најмалку четири области:

- Спецификација на стандарди и критериуми за добра пракса;
- Спецификација на карактеристиките и конфигурациите на давателите на услугите и капацитетите кои се асоцирани со добриот квалитет;
- Развој на алатки за мерење;
- Дизајнирање и спроведување на мониторинг.

Стапки

- Стапки на морбидитет, морталитет - популација изложена на ризик.
- За здравствените организации соодветна референтна популација изложена на ризик (population at risk) ќе бидат, нпр. хоспитализираните болни.

Надзор

Надзорот подразбира:

- Систематско прибирање на релевантни податоци во текот на специфициран временски период;
- Менаџирање, организација, анализа и интерпретација на тие податоци;
- Доставување на резултатите до здравствените менаџери.

Значи, мерењето и менаџирањето на квалитетот на здравствените услуги може да се врши со употреба на фундаменталните епидемиолошки принципи:

- Дистрибуција на болестите во хуманите популации според време, место и лица;
- Мерење и проучување на ризик-факторите кои ја зголемуваат веројатноста за странични ефекти, како што се морбидитетот и смртта;
- Надзор, мониторинг и идентификација на типичните кластери на болест или смрт.

Индикатори на квалитетот:

- Компликации
- Морталитет
- Избегливи хоспитализации

TQM ...

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА ОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАНИРАЊЕ НА КАДРИТЕ

- Тука се разгледува употребата на епид. алатки во донесувањето одлуки за организирањето и планирањето кадри. Разгледуваме **разни типови на организациони дизајни** и начините како епидемиологијата го информира процесот на носење одлуки. Исто така, опишан е процесот преку кој една организација може да ги **предвиди кадровските потреби**, користејќи епид. мерки.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФУНКЦИЈАТА НА ОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАНИРАЊЕ НА КАДРИТЕ

Организациони дизајни:

- Функционален дизајн - персоналот се алоцира во оддели базирани на функција или дисциплина (администрација, кујна, физикална терапија)
- Дивизионален дизајн (оддели базирани на мед. специјалности);
- Структура на матрица - задржани се одделите според специјалности, но додадени се хоризонтални линии со специфични програми или product lines за заболувања кои бараат комплексен приод и соработка на повеќе дисциплини при третирање на пациентите, нпр., АИДС, Алцхајмер, канцер, траума и др.

Функција на планирање на кадри

- Функцијата на планирање на кадри се спроведува врз основа на:
- Проекција на идните потреби од здравствени услуги;
- Преведување на тие потреби во бројки и типови на специфични стручни профили;
- Предвидување на начините со кои организацијата ќе ги пресретне тие идни потреби.

- Структурата на морбидитетот ги рефлектира потребите на специфични популациони групи за специфични услуги и му служи на менаџерот за организирање на специфични програми.
- Епидемиолошките мерки, исто така, се неопходни за проекција на идните кадровски потреби базирани на процена на тековниот морбидитет и ризик-факторите.

ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ФИНАНСИСКИОТ МЕНАЏМЕНТ

- Тука се разгледува концептот за ризик, се диференцира меѓу **видовите на ризик** со кои се соочува пациентот. Се дискутираат и основите на **капитацијата** и начините за прилагодување на капитационите стапки користејќи ги морбидитетот и ризик-факторите, како и **DRG** системот за финансирање на болниците.

Улогата на епидемиологијата во финансиите

- Употребата на епидемиолошките податоци може да му помогне на финансискиот менаџер да ги предвиди трошоците асоцирани со здравствената грижа за одредена дефинирана популација.
- Капитација..., Diagnosis Related Groups (DRGs)! - Medicare...

Групи на пациенти според дијагнозата - Diagnosis Related Groups (DRGs) (1)

- Деф. Групирање според дијагнозата е хомогено групирање на пациентите кои, според мислењето на докторите, имаат потреба, **грубо**, од еквивалентни режими на здр. грижа и со тоа консумираат слични количини на хоспитални ресурси.
- DRGs биле развиени на Yale универзитетот во доцните 60ти години, како алатка за увид во искористеноста на здр. услуги.

DRGs (2)

- Мерка за искористеноста на ресурсите е просечната должина на хоспитализацијата (average length of stay – ALOS).
- Врз основа на апликацијата на DRGs во здравствениот менаџмент се согледува корисноста на менаџерската епидемиологија!

DRGs (3)

За DRGs, карактеристиките кои го објаснуваат ALOS се:

- Основната дијагноза,
- Основната (главната) терапија,
- Присуство на сериозни компликации или коморбидни состојби,
- Возраста,
- Состојбата при испис.

Апликација на DRGs

- За утврдување на стапките на проспективниот начин на плаќање (најважна употреба!!!),
- Анализа и споредба на цените (недостаток: се базира на должината на престојот, а не е секогаш така!),
- Планирање на менаџментот (мерење на потребите и дистрибуцијата на капацитетите),
- Споредба меѓу здр. установи,
- Евалуација на квалитетот на здр услуги,
- Процена на искористеноста.

Предности на DRGs

- DRGs се мерка за искористеноста на ресурсите.
- Податоците се обезбедуваат лесно од рутински болнички извори на податоци (историја на болест и др.).
- Бројот на дијагностички категории е адаптабилен.
- DRGs се организирани во хиерархија, така што дг. групи може да колабираат во помалку категории.
- DRGs формираат релативно хомогени групи за споредување на case mix меѓу болниците.
- DRGs може да се употребат за определување на проспективните стапки на плаќање за болниците.

Недостатоци на DRGs (1)

- DRGs немаат клиничка специфичност.
- Малите болници можеби нема да бидат во можност да употребуваат DRGs, зашто во некои категории можеби нема да имаат доволно пациенти за DRG податоците да бидат значајни.
- DRGs се потпираат врз отпусните листи, но тие често содржат класификациони грешки.
- Надворешната валидност на DRGs не е проценета.
- Предиктивната валидност на DRGs не е искалкулирана.
- DRGs ги групираат пациентите во хомогени категории врз основа на ALOS податоците. Оттamu, DRG не е стандард за тоа што треба да се направи, ниту е мерка за квалитетот на услугите!

Недостатоци на DRGs (2)

- DRGs ги групираат и класифицираат само хоспитализираните болни.
- Бидејќи хируршката процедура често го поместува пациентот во покомплексна DRG, може да се случи хируршките процедури да се охрабруваат да добиваат повисоки финансиски средства.
- DRGs ја рефлектираат состојбата на мед. технологија и практика во моментот на нивното обезбедување, така што тие мора да се реформулираат често, за да го рефлектираат напредокот во дг процедури и мед. технологија.
- Во обидот да се одржи бројот на класи на пациенти да биде контролабилен, се губи одредена клиничка хомогеност внатре во групите. DRGs би требало да ги земаат предвид разликите во тежината на болеста.

КЛИНИЧКА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА

- Клиничката епидемиологија се однесува на употреба на доказите добиени од опсервациони или експериментални студии на болести или ризик-фактори во донесување на медицински одлуки.
- Рандомизирани клинички студии ...
- Асоцијации - каузалност ...

ИНТЕГРАТИВНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ

И

МЕНАџЕРСКАТА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА

